

7. IV. *Que solemnitates requirantur ad erectionem novi monasterii*: R. 1. Ex Trid. S. 25. c. 3. de regg. requiritur consensus Diocesani. 2. Consensus Principis territorialis de praxi, & consuetudine. 3. Vocandi, & audiendi sunt ab Episcopo ii, quorum interest; ut Parochus loci, & Religiosi vicini, & locorum incolae. 4. Ut in novo monasterio erigendo saltem duodecim persone sustentari valeant. 5. Ut interposita legitima appellatione ad S. Sedem, seu S. Congr. negotiis Regularium prepositam, interim nihil innovetur. Hec omnia habentur in Constit. Clem. VIII. *Quoniam ad institutam* 1603. die 25. Julii; Greg. XV. Constit. 31. *Cum alias*: Urbani VIII. Constit. 45. *Romanus Pontifex*. Præterea Ordines mendicantes privilegia habent, ne alii Ordines in paupertate fundati in vicinia ad 140. cannas fundentur; olim ad 300. cannas (est autem canna mensura nostram orgyam aliquantum excedens) ne scil. aliorum alteri gravamen inferat.

8. R. 2. Gravamen a vicinis Religiosis obliendum, debet esse notabile, & hoc fere unicum, quod præexistens Religiosi saltem duodecim sustentari non possent; hæc enim causa exprimitur in citatis Constitutionibus, unde illa causa, quod concursus fidelium ad Ecclesias priores monasterii minueretur, nihil officit in hoc puncto, uti nec illa inter Regulares docentur juveni vacantes, quod frequentia scholasticorum decreverit, quia præstat etiam paucos docere, & bene, quam multos, & sine effectu. Multo minus opponi potest, si quod fideles apud novos Religiosos eligere possent sepulturas, anniversaria, sacra, & hujusmodi: nam hæc, & similia sunt mere facultatis, & nulli præjudicantia.

9. R. 3. Gravamina a contradictoribus opposita tenentur Episcopus exhibere Religiosis erectionem monasterii petentibus, ut defendere se possint. *Constit. 41. Pii V. incip. Est Mendicantium*: imo si videt Episcopus, vel gravamina esse fatia, & insufficientia, illa rejicere potest; vel evidens esse novos Religiosos nulli gravamini fore præexistens, tunc iis etiam non requisitis, licentiam erigendi concedere valet *cit. Constit. Greg. XV. §. 3. volens*, ubi alternative duo præcipiuntur, ne Episcopus de licentiam, nisi vicini vocati, & audit fuerint, vel alias Ordinarii locorum consulerit.

10. R. 4. Extra Italiam, & insulas adjacentes ad erectionem novi monasterii non requiritur consensus Patris, sed sufficit licentia solius Episcopi cum aliis requisitis: nam licet consensus iste jure antiquo necessarius fuerit, *c. un. de excess. Prælat. in 6. & c. un. h. t. in 6.* tamen jure recentiori Trid. & cit. decretorum, non requiritur nisi licentia Episcopi. Nec obstat Innoc. X. Constit. 27. incip. *Restauranda*: nam ut patet ex summo ei prefixo, & ex §. 2. & 5. tota ista dispositio procedit de monasteriis extinguendis, & erigendis in Italia, & insulis adjacentibus. Vide Donat. Fagn. in *c. non amplius de instit. a. n. 66. Reiff. hic a n. 38. faveatque praxis Germaniarum.*

Vide Elencho VI. n. LXXXV. *Ad*
11. Q. V. *An Religio Schol. Privilegium habeat erigendi suas domos sine aliorum Regularium consensu*: R. Affirm. ex Constit. Clem. XII. *Nobis* 1731. *Kalend. Maji §. 3. ad 4. & §. 6. Demum* iisdem Clericis pauperibus *Megris Dei*, qui a Scholis Pii denominantur, illorumque Præpositio generali, & Superioribus, quocumque nomine nuncupatis, concedimus, ut ubique locorum, in sua tamen singulari districtu, domos, & conventus regulares juxta Concilii Trid. decreta, & conventus regulares juxta Concilii Trid. decreta, & conventus regulares juxta Concilii Trid. decreta, & conventus regulares juxta Concilii Trid. decreta, in quibuslibet liberalibus disciplinis Latinis, & Grecis, & scientiis, etiam majoribus a se instituentis collegia, seminaria, & convivia ex sola licentia Ordinarii, nulloque aliarum personarum consensu Ordinarii, etiam Mendicantium, & consensuque Congregationis Clericorum Regularium, etiam Soc. Jesu, requisito consensu concedere, fundare, & erigere libere, & licite possint, & valeant, etiam non servata distantia, que ab accessibus nobis Romanis Pontificibus advenit, & quadraginta cannas, sive aliud plus, minus accuratum spatium, ad uno ad aliud Religiosorum hominum cubitum, seu conventum servanda præscribitur &c. Ex quo textu patet: 1. Quod seculi quaestione, Religio Scholarum Plurium ubique non

solum domos suas Regulares, sed etiam collegia, & seminaria pro scholasticis adolescentibus erigere libere possint. 2. Quod sufficit sola licentia Ordinarii conformiter Tridentino; neque non requiritur consensus Patris. 3. Quod nulla sit obligatio requirendi consensum Regularium aliorum, neque servandi distantiam ad 140. cannas. 4. Quod iisdem Clericis in domibus, & collegiis, seu in publicis suis scholis tradere possint præter scholas minores, etiam scientias majores, idque antea licuisse, & licere, ut clarius circa hoc punctum docendi habetur §. 3. ad 1. & §. 5. *ne vero citata Constit. Simile privilegium erigendi domos Regulares habeat Carmelites* Discreti a Clem. IX. concessum 1668. die 6. Octobris, cujus mentio fit in cit. Constit. §. 3. ad 4. Item Clerici S. J. Constit. Gregor. XIII. incip. *Salvatoris* 1576. die 30. Octobris. Sed hoc privilegium Societ. Jesu nisi recentius renovatum fuisset, revocatum est per Urbanum VIII. cit. Constit. *Romanus Pontifex §. 1. cum itaque* ubi antea cedentia similia privilegia, etiam specificè, & singularitè exprimentia revocantur, cassantur, abrogantur, & annullantur.

De erectione novi Ordinis Religiosi dixi *tit. de Regg. vide c. fin. h. t. c. un. eod. in 6. & de mulieribus Beguinis, & Religiosis Fratriculis Clem. 1. eod. & Extrav. un. Joan. XX. eod.*

TITULUS XXXVII.

De Capellis Monachorum, & aliorum Religiosorum.

Agitur de his in Sexto hoc tit. in Decreto 16. q. 1. & 2.

1. Nota, Capellam dici vel a capiendo populo, vel a capris pellibus, quibus olim turguria, in quibus sacrificabatur, tegebantur, Lex. Kahl. Quoad rem in sensu juris Can. capella significat vel altare, aut oratorium in Ecclesia extructum, vel adiculam a templo separatam; vel conjoctum huic rubricæ Ecclesiam parochialem, modo non sit collegiata.

2. Q. I. *Cui competat jurisdictio, & administratio in capellis, seu Ecclesiis monachorum*: R. 1. Si capella unita est monasterio jure semipieno, seu quoad temporalia tantum, ita ut decime, & alii fructus obveniant monasterio, tunc jus instituti pertinet ad Episcopum, & sola presentatio ad monasterium; nisi hæc alteri competet: atque eo casu institui debet Clericus secularis, tanquam vicarius perpetuus, assignata ei congrua portio, *c. 31. de prob. & Trid. sess. 24. c. 13. de refer.*

2. II. Si capella, seu Parochia unita sit monasterio pleno jure, hoc est, quoad temporalia, & spiritualia, in ea cura animarum translata fit in monasterium, tunc Prælati, seu rector principalis, insinuat ibi vicarium secularem perpetuum, vel temporalem pro arbitrio Episcopi, *Trid. sess. 7. c. 7. de ref. nisi Ecclesia illa consueverit per vicarios Regulares administrari, Constit. S. Pii V. Ad exequendum* 1557. *calend. Nov.*

4. III. Si capella unita est monasterio jure plenissimo, hoc est, quoad Clerum, & populum, tota jurisdictione quasi Episcopalis est penes Prælatum, & nullo modo penes Episcopum: & tunc Parochus secularis, aut Regularis subest tantum Prælati. Cetera de his dixi in *tit. de Prob. & tit. de Instit.* Circa portionem (ne major sit 100. scutis, vel minor 50. scutis) assignandam vicario, disponit Pius V. Constit. cit. sed plerumque locorum consuetudo attenditur; uti etiam circa socium unum, vel alterum, vel plures addendos Religioso extra claustrum in Parochia viventi; atque ita non stringunt antiqua jura *c. 3. & fin. h. t. c. 2. §. de stat. monach. licet expedit illa observare.*

5. Q. II. *An Parochus, vel alius Clericus Episcopo diocesano inferior habeat intentionem suam jure communi fundatam super subiectione capellarum in suo territorio futurum*: R. Negative ex *c. 2. h. t. ubi Parochus S. Cecilie cogitur probare, & tantum obtinet, quantum probat, scilicet baptismum, & scrutinium, seu examen catechizandum, & c. fin. de off. Archid. compellitur Archidiaconus ad probandum subiectionem. Si vero intentio coram fundata fuisset in jure communi relevati fuissent ab onere probandi, sicut relevatur Episcopus; ergo. Ex quo solvitur *c. 6. 7. de Religiosorum.**

dom. c. 11. de M. & O. c. 2. h. t. ibi: *debet de jure com. nam licet non est decilio Pontificis, sed mala allegatio patris.*

Hucusque actum est de jurebus & obligationibus Clericorum, & Regularium; nunc agetur de jurebus, & obligationibus, que Ecclesia aliis, vel alii Ecclesie debent; uti est jus part. pensiones, consecratio Ecclesiarum, administratio sacramentorum, observatio festorum, & sejuniorum, reparatio, & immunitas Ecclesiarum.

TITULUS XXXVIII.

De Jurepatronatus.

Agitur de hoc in Sexto, & Clementinis h. t. in Decreto 16. q. 5. & q. 7. *Can. 26. cum seqq. in Trid. S. 24. c. 13. 13. & S. 22. c. 11. & S. 24. c. 3. in fin. & c. 18. & S. 25. c. 9. de refer.*

1. Nota 1. Jurepatronatus in jure civili accipi pro eo jure, quod habet dominus in servum manumissum *tit. ff. de jurepatr. etque receptum jure Canonico Can. 61. liberti* 12. q. 2. At in presenti jurepatronatus est potestas presentandi Clericum instituendum ad beneficium vacans. Et hoc jus est spirituale; non quidem formaliter, sed connexive, quia anteceditur annexum est officio spirituali, ad quod Clericus presentatur; sicut paramenta antecederent dicuntur sacra connexive, quatenus ordinantur ad divina mysteria *Can. 42. 44. d. 1. de consecr. licet autem per prima quinquæ secula nihil legatur de isto jure; tamen deinde, ut Ecclesia alliceret beneficos ad fundanda templa, & beneficia, generaliter eis concessit hoc jurepatronatus, & ad illud, licet spirituale sit, laicos habilitavit *Can. 29. & seqq. 16. q. 7. c. 5. hujus tit.**

2. Nota 2. Jurepatronatus dividi. I. In laicale, quod alicui competit ex titulo patrimonii profani, sive illud habeat persona laica, sive Ecclesiastica. *Ecclesiasticum*, quod alicui competit ex titulo spirituali, v. g. ratione dignitatis, aut beneficii. *Mixtum*, quod aliquibus partim ratione Ecclesie, partim ratione patrimonii profani competit: ut si Ecclesia fundum dedit, & Clericus, vel laicus ex suo patrimonium aliquam Ecclesiam extruxit, & dotavit: tunc enim jurepatronatus ratione Ecclesie fundantis erit Ecclesiasticum, & ratione Clerici, vel laici ex suo patrimonio adificantis, aut dotantis erit laicale; adeoque mixtum. Hic advertere jurepatronatus de se a principio laicum, mutari posse in Ecclesiasticum, si legitimo titulo, ut donatione, legato &c. transferatur in Ecclesiam, monasterium, Episcopatum, aut aliam dignitatem, vel beneficium. 2. Dividitur in personale, quod persone, & reale, quod rei inhaeret, ut castro &c. 3. In hereditarium, quod transit in hæredes quocumque, etiam extraneos: & gentilium, seu familiarium, quod transit ad posterum ejusdem familie, qua extincta, extinguitur. In dubio præsumitur potius hereditarium, utpote frequentius, quam familiare. 4. In altionum, vel ejus patronus presentat: & passivum, seu patrimoniale, vel ejus ex certa familia, civitate, aut natione presentandi sunt. His præfactis, agitur hic de modis acquirendi jurepatronatus, de personis eo gaudentibus, de jurebus, & obligationibus patroni, de probatione, & amissione jurepatronatus.

3. Q. I. *Quibus modis primo acquiratur jurepatronatus*: R. 1. Tribus modis, seu titulis: *fundatione*, dum quis dat fundum pro edificanda Ecclesia: *edificatione*, seu *construptione*, dum quis suis sumptibus edificat Ecclesiam: & *dotatione*, dum quis, vel ex integro dotat Ecclesiam, vel ex majori parte, puta assignando redditus annuos pro alendis ministris, & necessitatibus Ecclesie: ita Glossa in *Can. 26. pie* 16. q. 7. isto versiculo: *Patronum faciunt dos, edificatio, fundus*: modo addit auctoritas Episcopi, vel capituli, sede vacante, *c. 25. h. t. cum privatorum pactis Ecclesia subijci nequeat servituti patroni. Non est autem necesse, ut patronus specialiter sibi reservet jus patronatus, quia ipso jure, & facto omnibus patronis reservatur.*

4. R. 2. Ad acquirendum jurepatronatus sufficit unum ex tribus præstare, vel fundare, vel extruere, vel dotare, *c. 25. h. t. Trid. S. 25. c. 9. de refer. Nec obstat textus in S. 14. c. 12. de ref. ibi: fundaverit, & con-*
P. Remigii a S. Erasmo. Pars II.

struxerit: nam copulativa hic accipitur pro disjunctiva, ut sæpe fit in jure per *lib. 53. ff. de P. S. Qui Ecclesie dotatæ sufficienter, & consecratæ donat sua bona, etiam majora dote, per hoc non efficitur patronus, quia Ecclesiam de non esse non perducit ad esse: secus si Ecclesia vel non, vel modice tantum esset dotata, & donatio fieret dotis nomine.*

5. R. 3. Si unus omnia tria præstat, ille solus erit patronus: secus si plures, inter quos unum vorum est fundanti; alterum adificanti, & tertium dotanti: & si unus fundet, & ædificet, duo habet vota: si vero plures dotent, vel plures ædificent, unum tantum habent votum, utpote ex uno titulo.

6. R. 4. Si Clericus ex bonis Ecclesiasticis concurrat ad esse Ecclesie, jurepatronatus acquiritur beneficio talis Clerici, eritque Ecclesiasticum: si vero ex patrimonialibus bonis, jurepatronatus sibi, fuisse hereditibus acquirit, utpote laicum ex titulo seculari.

7. R. 5. Qui in alieno fundo ædificavit Ecclesiam, merito jure sit patronus, non vero dominus fundi; nisi is adificationem ratam habeat, & ita fundum præbeat: at si dominus fundi ratam non habeat adificationem, ædificatum destruere potest stricto jure §. 30. *Instit. de R. D. juncto cap. 1. de N. O. N.* nisi velit in venditionem fundi consentire. At si Ecclesia jam consecrata, aut saltem benedicta est, non permittitur domino fundi eam destruere, sed ad astimationem, & interesse agere *argum. Can. 2. comperimus* 14. *quæst. 6.*

8. Q. II. *Quibus modis per translationem acquiratur jurepatronatus*: R. 1. *donatione* inter vivos, vel mortis causa, vel per legatum *c. 8. h. t. & c. un. pr. eod. in 6.* Et quidem si jurepatronatus est personale, sine licentia Episcopi non potest donari, aut cedi alicui privato laico, aut clerico; bene vero comparato, Ecclesie; dignitati, aut monasterio *c. 8. 14. h. t. & c. un. eod. in 6. a sens. contr.* quia per patronos Ecclesiasticos plerumque melior fit conditio Ecclesie; deterior vero per laicos, & privatos clericos: at si reale est, cum te ipsa cuicumque donari potest absque ullo consensu Episcopi; quia tunc velut accessorium sequitur conditionem rei tanquam principalis. Si Ecclesie sue donet patronus jurepatronatus, & in ea Ecclesia sit unicum beneficium, evadit libertæ collationis; cum respectu sui ipsius servitutum patronatus pati nequeat, *argum. lib. 30. ff. de S. P. U.* Si vero plura sint beneficia, tunc Ecclesia respectu rectoris principalis erit libera: respectu autem aliorum beneficiorum patronata, ita ut rector principalis ad cetera beneficia presentet.

9. R. 2. *Permutatione*, aut *venditione rei*, cui annexum est jus patronatus, *canon. 40. nemini* 16. q. 7. *cap. 7. 13. h. t. quibuscumque verbis ibi fiat, modo simonia caveatur*, qualis probabilis censetur in eo casu, quo, v. g. castrum venderetur majoris ob annexum jurepatronatus habens commoda temporalia; nam commoda ista fluunt ex ipso jurepatronatus; ergo sicut jus istud licite vendi non potest, ita nec commoda ei annexa. Oppositum docent Garcias, Molin. &c. Certo autem simonia committeretur, si jurepatronatus personale venderetur, vel commutaretur pro aliquo temporali, *c. 16. hujus tituli.*

10. R. 3. Jurepatronatus reale transfertur accessorie per infeudationem, inemphyteuticacionem, & constitutum usufructum rei, *c. 7. 13. h. t. uti etiam per locationem cit. c. 7. ibi: ad firmam, seu annum censum*: nam ad vasallum, emphyteutam, fructuarium, & conductorem transeunt omnes fructus rei; ergo & presentatio, cum & ista sit fructus rei habentis annexum jurepatronatus. Est tamen hic discrimen: nam vasallus, & emphyteuta ratione domini utilitatem habent jus quasi utile presentandi: fructuarium vero, & conductor, in quos utile dominium non transfertur, habent solum exercitium, seu fructum presentandi, in quo potiores sunt creditore pignoratario; qui sicut non licet re pignoratata uti, vel frui, ita nec presentare, *cap. 18. de sent. & re jud.*

11. II. Traditione rei dotalis transfertur in maritum jus presentandi *arg. c. 7. de donat. int. P. & U. c. 16. de usur.* nam in maritum principaliter transfertur dominium civile, & omnes fructus rei dotalis; ergo etiam jus presentandi, tanquam accessorium: ita
G 2 Tiraq.

Tiraq. Gare. & alii comm. Nec obstat ratio Abb. Felini. &c. quod dominium naturale maneat penes uxorem: nam dominium istud in actu secundo impeditum est; ergo sicut exerceri nequit quoad temporalia, ita ex consequenti, nec quoad spiritualia, ne sine fundamento accessorium a natura principalis separemus.

12. III. Solutio feudo, emphyteusi, matrimonio, vel alio simili jure, resolvitur jus patronatus, & cum re ipsa ad suum dominum principalem redit.

13. IV. Juspatronatus personale, vel jus reale solitarie sumptum infundari, aut inemphyteuticari nequit, nisi a solo Papa, quia inferior nequit rem connexive spiritualem in alium transferre contractu oneroso, uti est feudum &c.

14. B. 4. Juspatronatus ab uno ad alterum transferatur per ultimam voluntatem, seu successiorem ex testamento, aut ab intestato, c. 7. h. t. Et quidem. 1. Si est jus personale, ad illum heredem transit, cui testator illud reliquit; secus communiter, & indivise ad omnes heredes; c. 1. h. t. neque uni habenti minorem portionem in recompensationem attribui potest, quia hoc simoniacum foret. 2. Si est jus reale, quamdiu hereditas manet indivisa; singulis heredibus in solidum competit; presentatio tamen dividi potest pro alterius vicibus; vel communiter ab omnibus fieri. Facta divisione hereditatis, jus patronatus reale ei obvenit, cui adjudicabitur res habens illud jus annexum; secus si annexum sit toti hereditati, manebit penes omnes communiter, & si v. gr. ex tribus heredibus unus alteri gratuito cederet suum jus, iste in presentando duo vota haberet, argum. Clem. fin. hujus tit. & cap. 12. de judic. 3. Haeres hereditatem omittens, non acquirit jus patronatus; uti nec haeres saltem extraneus, cui certa res relicta est, cum habeat se instar legatarii, l. 13. C. de hered. institut. 4. Jus patronatus reale cum re ipsa transit aut fideicommissarium; ita Gutier. Molin. Zoës, & alii contra Covar. Gomez, Barb. alleg. 71. nn. 9. nam juxta l. 1. & seq. ff. ad SC. Trebell. ad fideicommissarium transeunt omnia jura re alia, uti & onera hereditatis; ergo etiam transit jus patronatus, cum hoc cum universitate transeat, c. 7. h. t. Nec obstat l. 55. pr. ff. ad SC. Trebell. nam a patronatu civili respectu libertorum non est paritas ad patronatum juris Canonici: ille enim jure personalis est respectu familiae; & ideo publicatis bonis patroni non publicatur, l. 4. ff. de jurepatr. iste vero saepius est realis; & ideo accessorie cum bonis vel publicatur, vel transit. At jus patronatus personale, uti etiam alia jura personalia, v. g. sepulchri non transeunt ad fideicommissarium, sed remanent penes heredes fiduciarios l. 42. §. 1. ff. eod. s. Si juspatr. est constitutum, transit ad proximas personas familiae: & si constitutum est pro familia tantum, ea extincta, extinguatur, atque Ecclesia evadit libera; si vero non est addita particula exclusiva, regulariter transmitti potest ad heredes extraneos; cum jus Can. admittat talem transmissionem ad heredes, Can. 25. considerandum 16. q. 7. c. 1. & 3. h. t.

15. B. 5. Privilegio Apostolico acquiritur potest juspatr. ob summam potestatem Papae c. 2. de prob. in 6. Hodie tamen conformiter Tridentino sess. 25. cap. 9. de reform. raro, & non nisi ex causa onerosa, cum expressa derogatione Tridentini, talia privilegia conceduntur.

16. B. 6. Praescriptione acquiritur juspatr. Et quidem contra Ecclesiam liberam requiruntur 40. anni cum titulo, & tempus immemorabile sine titulo; contra patronum Ecclesiasticum 40. anni, contra laicum 10. inter presentes, & 20. inter absentes. Laicis plerumque non prodest praescriptio, nisi per antiquissimum temporis cursum, qui hominum memoriam excedat, Trid. sess. 25. c. 9. de ref. ut infra dicitur.

17. Q. III. Qua persona sint capaces juris patronatus? B. Regulariter omnes, qui specialiter a jure non prohibentur: nam edictum de patronis est prohibitivum in materia generaliter permilla Can. 30. & seq. 16. q. 2. unde patroni esse possunt: 1. Laici c. 7. h. t. nam licet a jure Can. non sint habilitati ad jus eligendi, tamen generaliter habilitantur ad jus presentandi. 2. Illegitimi, & spurii: qui patronatus non tam est honor ex electione quaesitus, quam quaedam compensatio, & favor, a quo illegitimi non arcantur. 3.

Pupilli, & minores, cum per suos tutores, & curatores Ecclesiam defendere possint. Et quidem loco infantis tutor presentat: si vero pupillus discretionem utatur, presentabit cum auctoritate tutoris; imo etiam sine illa valet presentatio, cum pupillus in his spiritualibus non subit tutore, sicut nec in sponfalibus contrahendis; multo magis minoris sine illa curatoris auctoritate presentare potest, quia in spiritualibus habetur pro majorenni; nisi forsitan consuetudo locorum aliud habeat. Idem dic de filiofamilias. 4. Femina c. fin. de concess. prob. nam femina vel per se ipsam, vel per alium defensionem, & curam Ecclesiae presentare potest. Licet autem jus presentandi annexum bonis dotalibus transeat ad maritum, constante matrimonio, non tamen jus personale, vel reale annexum bonis paraphernalibus, quorum actuale dominium est penes uxorem.

18. B. 2. Incapaces jurispatronatus sunt: 1. Judaei, & alii infideles Can. 30. quicumque fidelium 16. q. 7. a sensu contr. cum favore Ecclesiae non sint digni. Si tamen Ecclesiam edificaverint, tenentur eam dotare, & ista evadit libera: sicut in casu, quo Judaeus accepit castrum, cui annexum est juspatr. 2. Haereticis, cum omnibus juribus, & favoribus priventur c. 19. de haer. in 6. nisi resipiscerent in priora jura restituerentur. At in Germania tolerantur presentationes ab haereticis factae. Alii excommunicati ipso facto non privantur jure presentandi, sed ope, quasi exceptionis, seu repulsionis, quatenus Episcopus repellere potest presentationem; donec patronus absolvatur, nisi necessitas Ecclesiae aliud exposceret.

19. Q. IV. Qua sint jura, & onera patroni? B. Tria praecipua: 1. Honor, qui consistit in sede digniori Ecclesiae; at tamen extra praesentationem sine baldachino, in honorariorum loco in processionebus, distributione palmarum &c. Item si persona est valde illustris, ut Rex, magnus Princeps, tenentur Clerici ei ad Ecclesiam venienti obviam procedere, in divinis thurificationem ei facere ante, vel post dignitates, & Canonicos secundum consuetudinem loci, pacem dare certo instrumento, ut cruce; sed non nisi post pacem omnibus de choro datam. Sac. Congregat. in Calagnina 1614. die 5. Julii. Ipse vero patronus arma, & insignia gentilicia potest in Ecclesia appendere ad posterorum exemplum. Denique extra Ecclesiam Clerici competentem honorem debent patrono, non tamen tantum, quantum liberti patronis, v. g. ne sine venia Praetoris eum conveniant in judicio, cum id jure Can. non caveatur.

20. II. Utilitas, seu jus alimentorum in casu, quo patronus ad inopiam redigeretur, cap. 25. hujus tituli, dummodo Ecclesia habeat aliqua superflua, & patronus probeat suam egestatem, ob quam se, & suam familiam competenter sustentare non possit. Quodsi patronus in limine fundationis moderatam pensionem, v. gr. fructuum, cum consensu Episcopi sibi reservavit, eam exigere potest; at fundatione jam perfecta, novo onere Ecclesiam gravare nequit, c. 23. h. t. c. 7. 8. de censib.

21. III. Presentatio, seu oblatio Clerici idonei facienda superiori instituenti ad vacans beneficium, de qua pluribus in seq. q.

22. B. 2. Onus praecipuum patroni est cura, & defensio Ecclesiae, ne a potentioribus opprimatur, dos, & bona illius dilapidentur, vel contra mentem fundatoris in alios usus convertantur, Can. 31. & 60. constituti 16. q. 1. Ex hac tamen cura non competit patrono ulla jurisdictionis, aut administratio rerum Ecclesiae, quae ad solum Praelatum, & Rectorem spectat, intento jure comm. Can. 18. & seq. 16. q. 7. c. 4. h. t. Trid. sess. 24. c. 3. sess. 25. c. 9. de reform. Ceterum, licet jus advocatiis quandoque confundatur cum jusreparationis cap. 23. 24. hoc rit. ubi patronus dicitur advocatus Ecclesiae; saepius tamen separantur, maxime in Germania, ubi Imperatori competit suprema advocatiis in omnibus Ecclesiis Imperii, ut eas protegat contra violentas oppressiones. Item jus advocatiis competit Principibus, & dominis territorialibus respectu Ecclesiarum in suis territoriis sitarum: Jam si concurrant patronus, & advocatus Ecclesiae tanquam dominus territorialis, ei in Ecclesia, & processionebus precedenda ante patronum tribuenda est. Hoc adhaec adde, quod patronus Ecclesiasticus potuerit Ecclesiam

siam vacantem per se administrare de jure veteri c. 51. de appell. at de jure novo Trid. sess. 24. c. 18. de ref. constituendus est ab Episcopo vicarius.

23. Q. V. Quid juris circa alium presentationis? B. 1. In beneficio patronato Clericus valide institui nequit sine previa patroni presentacione, c. 8. h. t. ubi talis institutio dicitur irritanda, seu irrita declaranda, nisi patronus, in cuius gratiam irritatur, suo consensu eam comprobaret: sufficit autem, ut patronus per se, vel litteras, vel per procuratorem presentet cap. 6. de his, quae a Praelat. imo etiam absens presentari potest, sicut Reges personam absentem nominare solent Roman. Pontifici; licet per accidens, si talis persona a superiore esset examinanda, ejus praesentia requireretur.

24. II. Si plures sint patroni ut universi, presentatio facienda est capitulariter, & conf. vitium unius, ut simonia, vitiat totam presentacionem: secus si plures sint ut singuli: hi vero, si discordent, plures concordent in presentando praevalebunt; dummodo provisio fieri possit absque scandalo: secus Episcopus libere providebit: & si neque hoc facere possit sine scandalo, elaudet Ecclesiam, & Reliquias inde tollit, ut hoc modo patroni permoverant ad concordiam, c. 1. 2. 3. h. t. De specie hujus interdichi vide Gonz. c. 2. h. t. Si vero vota patronorum sint paria, & merita presentatorum aequalia, locus est gratificationi, a qua appellare non licet cap. 24. hoc rit. Ceterum quia communitas mater est discordiarum, permittitur patronis illa conventio, ut alternis vicibus restoremque presentent, Clem. un. h. t.

25. B. 2. Presentatio faciendi est intra tempus legitimum: secus potestas providendi devolvitur ad Episcopum pro hac vice c. 3. h. t. c. 4. & fin. de suppl. neglig. nisi iusta causa impedimenti obstat, vel Episcopus ex gratia presentacionem admittat arg. c. 2. & 4. de suppl. neglig. 2. Tempus presentacionis praefixum pro patrono Ecclesiastico est semestre, seu 6. menses, & pro laico 4. menses, c. 22. 27. h. t. c. un. in fin. eod. in 6. quod tempus a principio est utile: deinde autem post acceptatam vacationis noticiam est continuum. Ratio congrua, cur patrono laico brevius tempus praefigatur, est: quia laicus in presentando variari potest, non item Ecclesiasticus. Aliquando tamen ex privilegio laicus habet semestre, uti etiam in patronatu mixto, ubi Ecclesiasticus tanquam dignior, trahit ad se laicum minus dignum ex recepto brevardico, quo dicitur, quod in re communi privilegiorum trahat ad se non privilegiatum. 3. Lite orta inter patronos, si intra semestre, aut quadrimestre praefixum, finiri nequeat, presentabit is, qui antea fuit in quasi possessione presentandi, licet postea succumbat in petitorio: secus si tantum falso credebatur patronus, & non erat c. 19. h. t. c. 24. de elect. At si neuter est in quasi possessione, tunc lite non finita, Episcopus libere providebit, c. 3. 12. 22. hoc rit. quae dispositio cit. c. 3. probabiliter non extenditur ad casum, quo litigatur de jure eligendi. De hac materia utiliter inspicies glossam in cit. c. 24. de elect. & c. 19. h. t. c. 4. Si presentatio ex quocumque capite non fortitur effectum, v. g. ex facto Ordinarii, ex renuntiatione, seu non acceptatione presentantis, patrono dandum est novum semestre, aut quadrimestre, computandum a die non secuti effectus, arg. c. 26. de elect. nisi fraus intervenierit.

Ex stylo Dariae, si lis inter patronos intra tempus praefixum finiri nequeat, provisio beneficii reservata est Papae ex allegatis per Rigami tom. 3. pag. 279. n. 191. de Regul. Cancell. &c.

26. B. 3. Presentandus debet esse Clericus dignus, seu instructus qualitatibus in praesentando requisitis, de quibus lib. 1. tit. 14. & juxta ibi dicta patronus in conscientia, saltem ad beneficium curatum tenetur presentare digniorem; licet pro foro externo satisfaciatur, presentando simpliciter dignum, & idoneum, quem Episcopus tenetur instituere ad presentacionem patroni laici, Trident. sess. 24. cap. 18. de reform. Patronus vero Ecclesiasticus, maxime ubi concursus viger, etiam in foro externo obligatur ad presentandum digniorem, ibid. v. si vero.

Nota, quod si patronus, Ordinario approbante, eam erecto a se beneficio in limine fundationis, vel etiam ex intervallo, ob reservatam sibi facultatem, P. Renzigi a S. Erasmo. Pars II.

adscit conditionem, ut, deficientebus in vacata familia Clericis, possint etiam laici ejusdem familia fructibus beneficii sic erecti gaudere, cum onere per capellanum satisfaciendi missarum oneribus, tunc poterunt etiam hi dictos fructus percipere, non jure, & titulo beneficii, sed jure secularis administrationis, donec aliquis veniat de dicta familia, qui sit Clericus, absque onere recitandi horas Canonicas, ut ex rationibus allegatis, & receptis a Congregat. Concilii in Senogallien. Castellania 9. Maji, & 6. Junii 1750. &c.

27. II. Si in presentato requiratur specialis qualitas ex fundatoris voluntate in favorem, aut decus Ecclesiae, v. g. ut sit doctor in Sac. Theologia, vel sacris Canonibus, presentatio destituta hac qualitate non valet, cum favori publico Ecclesiae renuntiare non possit, c. 12. de foro comp. secus si qualitas ista requireretur ob favorem privatorum, v. gr. consanguineorum, & isti consentient.

28. III. In beneficio patrimoniali pro certa familia, si cautum est de presentacione proximioris consanguinei, is presentandus est, censeturque proximior secundum computationem juris civilis; cum successio familiaris in beneficio imitetur modum successiois hereditariae. Et si plures concurrant ejusdem gradus, dicunt nonnulli preferendum esse agnatum cognato: sed cum id jure definitum non sit, & aliunde cognati agnatis exaequantur, censo locum esse gratificationi, ceteris paribus; vel patronus omnes presentare debet, ut Episcopus unum ex eis eligat digniorem; vel si aequi digni sint, gratiam unum praeter altero faciat. Legitima per scripturam, si ad beneficia habilitati sunt, presentandi erunt remotioribus consanguineis; nisi fundator eos a presentacione exclusisset: at si beneficium fundatum sit generaliter pro consanguineis, non expresso gradu proximitatis, patronus quemcumque, etiam remotiorem consanguineum presentare poterit, cum ita satisfiat menti fundatoris.

29. IV. Pater presentare potest suum filium ad Ecclesiam patronatam; modo alias sit idoneus, cum id nullo jure prohibeatur, & filius quoad spiritualia habeatur pro patrefam. Nec obstat c. 15. h. t. nam ibi solum prohibetur, ne pater propria auctoritate suis filiis Ecclesias concedat.

30. V. Patronus se ipsum presentare non potest c. 26. h. t. cum id avaritiam, & ambitionem sapiat; ob quam neque aliquis se ipsum instituere potest cap. fin. de institut. Excipe nisi patronus a compatronis presentetur, arg. cap. 33. de election. vel nisi Episcopus proprio motu, aut ad supplicationem patroni, cum instituat, ut decidit Rota in Regiensi 1624. die 15. Jan. quia tali casu non ingerit se, sed gratiam ab Episcopo oblatam acceptat.

31. B. 4. Patronus tam Ecclesiasticus, quam laicus potest simultanee plures presentare ad idem beneficium; nam hoc favorabile est Ecclesiae, & nullo jure vitium: quo casu si merita presentatorum sint inaequalia, Episcopus ex regula generali tenetur eligere digniorem: si vero merita sint paria, locus est gratificationi c. 24. h. t. neque tunc Episcopus eis praesentare potest extraneum digniorem non presentatum c. 8. & 14. h. t. quia ex necessitate juris obligatur ad eum instituendum, qui presentatus fuit: imo si dignior presentetur a patronis paucioribus, & similiter dignus a pluribus, dignus preferendus est digniori; quia in tali casu dignior non presentatur cum effectu, eo quod pro digno stent potiora vota.

Circa presentacionem ad parochialem nonanda sunt responsa Bened. XIV. ad Ambrosium sibi propostia ab Archiep. Florentino in epistola Reddite nobis 9. April. 1746. I. Patronus Ecclesiasticus teneri in foro externo presentare ad beneficium curatum magis idoneum, & magis dignum inter approbatos ab examinativis. II. Episcopum debere beneficium conferre presentato a patrono, absque eo quod inquirat de illius iudicio, si inter examinatos nemo de hoc queratur; Si vero sit qui queratur, teneat in dictum iudicium inquirere. III. Admittendum esse appellacionem in devolutive tantum, interpositam ab eo, qui se digniorem existimat, & posthabitis est, non retardata possessione presentati, si Episcopi, & patroni iudicium de magis digno conveniat; si vero non conveniat, tunc si quis ex approbatis ab examinativis, & tanquam

quam magis dignus praelectus a patrono, puer se gravatum esse ab Episcopo, & ideo appellat, eius appellationem operari debere ad effectum suspensionis: & interim Ecclesiam parochialem remanere sub aconomo, donec lis finiatur. &c.

22. R. 5. Semel facta presentatione, patronus Ecclesiasticus variare non potest; bene vero laicus, reintegra: non quidem private, ut priorem presentatum excludat, sed cumulative ut alterum ei adiciat, & electionem Episcopo relinquat c. 24. 29. h. t. Ratio disparitatis est; quia Ecclesiasticus meliorem noitiam Clericorum habere praesumitur, & longius tempus ad presentandum habet; secus est in laico, cui rationabiliter variatio ista permittitur, etiam heredi, non tantum semel, sed probabiliter etiam pluribus vicibus, ut colligitur ex c. 24. h. t. & Clem. 2. eod. praesertim, cum variatio ista sit Ecclesiae favorabilis. In patronatu mixto variatio ista non extenditur ad Ecclesiasticum, quia non decet, ut laicus trahat ad se Clericum. 2. Si patronus det primo presentationem juramento firmatam, licite variare non potest; cum juramentum hoc servari possit absque dispendio salutis: si tamen Episcopus secundum presentatum institueret, valida esset institutio; sicut matrimonium de presenti, non obstantibus aliis sponsalibus juratis. 3. Si Episcopus presentatum idoneum injuste rejectit, is appellando non rescindit institutionem secundum institutum c. 29. h. t. sed Episcopus tenetur ei de alio beneficio providere, ibid. 4. Si lite pendente, unus ex colligantibus institutus est, non licet patrono variare, c. fin. ut lit. pend. in 6. si vero neuter de presentatis institutus est, patronus variare potest, adiciendo alterum colligantem ab alio patrono presentatum; non vero extraneum, ut plures decidit Rora, ne scilicet lites litibus augeantur. De institutionibus presentatorum vide supra tit. 7. de insti.

33. Q. VI. In dubio de jure presentandi cui incumbat onus probandi? R. 1. Patrono id pretendenti: nam Ecclesia de jure communi praesumitur libera, donec probetur eam esse subjectam servituti patroni, Trident. sess. 25. c. 9. de ref. 2. Magnates, & universitates, in quibus praesumitur usurpatio, & non legitima acquisitio jura patronatus, obligantur ad strictissimam probationem ex instrumentis authenticis: probatio vero ex tempore immemoriali non aliter eis prodest, nisi probent per scripturas authenticas, quod saltem per 50. annos continue presentationes ab his factae sunt esse cum sortite fuerint, Trid. loc. cit. tenet tamen Garcia, & alii, quod, si Scripturae presentationum deperditae sint, testes admitti possunt, qui testentur de scripturis super continua presentatione confectis, & de earum tenore; arg. c. 12. de privi. Haec tamen adeo stricta probatio non requiritur, si non contra Ecclesiam, sed contra privatum exigatur; quia privato jus non assistit: vel si aliunde cesset praesumptio inique usurpationis, ut si institutor aequo potens fuit, ac patronus, ut non facile sineret hujus juris iniquam usurpationem. 3. Privatus contra Ecclesiam facilius probat usurpat. puta ex instrumento authentico, ex tempore immemoriali, quo admisse sunt presentationes, ex fama cum aliis administris, antiquis monumentis, honorariore loco patroni &c.

34. Q. VII. Quis derogare possit juri patronatus? R. Hodie regulariter solus Papa: non quidem pro placito, sed ex justa, & gravi causa; cum jus questum sine tali causa neque Princeps tollere possit: si no Papa patrono laico non censetur praedicare, nisi id exprimat specialiter; siquidem patronatus laicus habetur ex causa onerosa, & ideo sub generalibus reservationibus non venit; bene vero patronatus Ecclesiasticus, qui habetur ex causa gratuita: unde nec Legatus a latere tam facile derogare potest patronis per Trident. sess. 24. cap. 19. de reform. quamvis olim sibi reservare poterit beneficia juspatr. Ecclesiastica, v. 28. h. t. neque Episcopus ea potestate pollet, v.g. ut presentatum idoneum rejectat; vel Ecclesiam patronatam alteri uniat sine consensu patroni: multo minus, ut Ecclesia qualitates in fundacione expressas mutet, etiam de consensu successoris patroni, c. 8. 14. 20. h. t. Clem. 2. de Reliq. domib. c. 33. de Prob.

35. Q. VIII. Quibus modis juspatronatus amittitur? R. 1. Ex delicto: cui annexa est privatio talis

juris, uti sunt: caedes rectoris, vel beneficiati Ecclesiae patronate c. 12. de panis. Heresis, simonica venditio juspatr. c. 6. h. t. iniqua honorum Ecclesiae usurpatio, Trid. sess. 25. c. 9. v. nec delictum ius de ref. crimen laesa majestatis, vel aliud inducens confiscationem bonorum, quibus annexum est juspatronatus. 2. Sive delicto amittitur juspatronatus voluntaria cessione, c. un. h. t. in 6. uniohe cum alia Ecclesia ex consensu patroni, c. 3. de consue. non usu, extinctione familiae, extinctione Ecclesiae: quo casu, si patronus monitus nollit, & alius reedificet, & docet Ecclesiam, iste acquirit juspatronatus.

TITULUS XXXIX.

De Censibus, Exactionibus, & Procuracionibus.

Agitur de hac materia in Sexto, Clementinis, Extrav. comm. h. t. in Decreto 10. q. 1. 2. 3. & Can. 37. cum seq. 11. q. 1. & Can. 20. in fin. cum seq. 23. q. 8. in Trid. sess. 24. c. 3. v. interringue de refor.

1. Nota, censum generaliter accipi pro quantumque annua pensione; hic autem Censum significat annuam pensionem ex proventus Ecclesiae dotalium, Exactione est contributio pecuniae; vel ordinaria, quae singulis annis penditur, vel extraordinaria, quae ex causa necessitatis imponi solet. Procuraciones sunt victualia moderata, quae Episcopo, vel alteri nomine ejus visitandi Ecclesiam praestantur.

2. Q. I. Quis possit Ecclesiam censum imponere? R. 1. Papa ob generalis administrationem c. 8. de privi. 2. Episcopus in limite fundacionis c. 16. h. t. vel in consecratione Ecclesiae Can. 30. Electoris 18. q. 2. vel si legitime concedat, v.g. Regularibus aliquas Ecclesias, aut exemptionem a sua jurisdictione, c. 21. h. t. c. 6. de Reliq. domib. c. 9. de his, quae a Pralat. 3. Patronus in limite fundacionis de consensu Episcopi, c. 23. de jure patri. c. 24. de elect. non vero ex postfacto, c. 7. 15. h. t. 4. Ex nova causa justa, v.g. pro necessitatibus Ecclesiae cathedralis; debitis exolvendis: pro erigendo necessario seminario Episcopus potest novum censum imponere, aut veterem augere, Trid. sess. 22. c. 8. de ref. modo accedat consensus capituli, & census usui Episcopi non applicetur, c. 7. h. t. nisi tunc casu, quo Ecclesiam a sua jurisdictione extimeret, vel eam monasterio concederet: tunc enim in recognitionem prioris subjectio nis, & gratia acceptae pensio annua Episcopo dari potest, cap. 6. de Reliq. domib. Ceterum ex solo censu annuo non probatur subjectio Ecclesiae, vel monasterii; quia talis census ex alio capite solvi potest, v.g. vi fundacionis in signum libertatis datae &c. nisi in annua praestatione dicatur; vel ex circumstantiis colligatur, eam fieri ratione subjectio nis: quo sensu procedit c. 2. h. t. ibi: ideo enim tributa praestatis, quia haec est probatio subjectio nis. De jure, & possessione, & amissione censuum idem proportionaliter sentiendum, quod de aliis jurbus.

3. Q. II. In qua moneta solvendi sunt census, aut debita antiqua? R. 1. Si conventum est de certa specie monetae, & numero, v.g. ut solvantur 10. aurei in specie, tunc in tali specie, & numero solvi debet, sive valor crescat, aut decreseat; arg. l. 99. ff. de soltu. quia contractus ex conventionem legem accipiunt; nisi aliud praescriptio fieret; vel moneta prior non esset acquisibilis: quo casu solvendum esset in moneta aequa ejusdem estimationis, arg. c. 19. h. t.

4. R. 2. Si non est conventum de certa specie, & numero, solutio facienda est secundum valorem currentem, est pretium numerorum decreseat, aut crescat, atque ita damnium; & commodum est debitoris: ita Sylv. Sor. Myns. Layman, Schim, &c. contra Cov. Bartol. Tiraq. Fach. Fagn. & alios, volentes damnium esse creditoris, si valor extrinsecus monetae decreseat. Prob. ex ordinatione monetaria Ferdinandi I. id statutum ann. 1559. Ratio est: tum quia pecunia non attenditur secundum corpus, & materiam; sed secundum valorem publicum, l. 1. ff. de contrab. empri. tum quia in solutione attenditur non solum tempus contractus, ex quo habetur quantitas debiti; sed etiam tempus solutionis, ex quo consideratur valor pecuniae, ne illo contentio, plus, vel minus solvatur, quam debeatur. Unde si accepti a creditore 25. aureos per 4. florenos adeo que

De Censibus, Exact. & Procur.

que 100. flor. & aureus crescat ad 5. flor. satisfacies, dando 20. aureos: si vero aureus decreseat ad 3. flor. pendere debebis 33. aureos &c. seu unum florenum. Nec obstat l. 22. ff. de R. C. nam in vino, tritico, & similibus rebus mutuo attenditur sola materia, quantitas, & qualitas; non vero valor estimationis; & conf. vinum idem genere restitui potest, & debet; sive valor vini crescat, sive decreseat: econtra in pecunia non attenditur corpus, sed principaliter valor extrinsecus; adeoque de moneta tantum restitui potest, & debet, quantum requiritur secundum valorem currentem; licet monetae valor immutetur extrinsece auctoritate Principis.

5. R. 3. Si valor intrinsecus, seu bonitas monetae mutetur crescendo, aut decrecendo, & non est conventum de certa specie, & numero: probabiliter solutio fieri potest in moneta currente ejusdem publici valoris, & estimationis: ita Gemin. Gonzal. cap. 26. hoc tit. Menoch. Schmalz. cum cit. contra Bartol. Abb. Laym. Fagnan. cap. 20. hoc tit. & plures alios Theologos, & canonistas volentes solutionem debere fieri in antiqua moneta, vel secundum estimationem ejus v. gr. accepisti 10. aureos mutuos biancales; si stante valore extrinseco eodem, aureus intrinsece mutetur in uncialem, vel aliquid de materia deteriori ei admisceatur; tunc tenentur reddere vel 10. aureos antiquos, vel 20. novos: in illa vero sententia, quam hic ut probabilem defendo, satisfacies, reddendo 10. aureos novos unciales, quia secundum valorem publicum, qui unice spectatur in pecunia, tantum reddis, quantum accepisti, puta 40. flor. in aurea moneta, licet de materia auri minus reddas. Rationes sunt eadem, quae pro priori assertionem: nam hoc modo nulla fit injustitia creditoris; quia formaliter eandem quantitatem recipit, quam dedit; ex alia vero parte illud materiae damnium, quale quale fit, sufficienter purgatur ex causis publicis, & gravissimis, ob quas solum licet Principi monetae intrinsecum, & extrinsecum valorem immutare, Favet etiam Clem. 2. de decim. ibi: ad monetam currentem.

6. Dices: In mutuo tacite semper convenitur, ut aequo bonum nobis reddatur l. 3. ff. de R. C. quod non fit in presenti, ut si pro auro bianciali reddatur uncialis, 2. c. 20. & 26. h. t. praecipitur solutio fieri secundum antiquam monetam.

R. ad 1. In pecunia (in qua corpus, seu materia non attenditur) aequo bonum redditur; dum eadem quantitas valoris publici redditur: in alio autem mutuo, ut vino, aequo bona materia restituenda est. Est ergo sicut damnium, ita, & lucrum debitoris, si bonitas intrinseca monetae augeatur, vel minuat. Ad 2. c. 20. praecipitur solutio aequalis secundum publicum valorem, secundum quem tres ducentes non aequant unum Papientem; bene vero quincque, vel sex. Vel si de valore intrinseco sermo est, videtur ibi conventio fuisse super specie, & numero sex denariorum Papientium solventorum; c. 26. cit. jubetur debitorum solvi in moneta turonensi; quia nova parisisis, quam Canonici injuste praetendebant, erat melior, non tantum in valore intrinseco, sed etiam major in valore extrinseco; vel forsitan aequalis valoris extrinseco fuit; & tunc electio est debitoris, in qua moneta solvere velit.

7. R. 4. Si valor monetae enormiter crescat, vel decreseat, v.g. ut moneta unius floreni elevetur ad 8. florenos; idque ex causa publica, & in perpetuum, solutio fit secundum currentem novum valorem; cum in hoc sit adequatio debiti, & soluti: si vero id fiat ad tempus, nec creditor ad recipiendum, nec debitor ad solvendum cogi potest, ut si moneta 6. florenorum decresceret ad valorem unius floreni; quia uterque enormiter lederetur; nisi forsitan valor mercium eodem modo augeretur, aut minueretur.

8. R. 5. Legatum pecunia solvendum est secundum mentem testatoris disponentis; & quidem si praecipit dari 100. ex pecunia sua, dandi sunt denarii 100. sive eorum valor crescat, sive decreseat; si vero indeterminatae praecipit, dati 100. florenos; hi solvendi sunt secundum valorem currentem mortis tempore, a quo dies legati cedit, l. 28. ff. quando dicitur leg. ced. praesertim si mortis tempore idem sit valor qui tempore conditi testamenti, licet deinde ante solutionem mutetur. At si legatum pecunia sit annuum, praesumitur esse legatum quantitatis, & conf. secundum valorem

currentem exolvendum est, sive valor crescat, sive decrecat.

9. II. Qui vivit, se daturum, v. g. 10. mensuras annuas tritici pro Ecclesia, non determinando mensuram, satisfacit dando in minima mensura c. 18. h. t. l. 50. §. fin. ff. de legat. 1. quia in obscuro minimum est sequendum. Nec obstat l. 38. §. 2. ff. de auro legat. nam heres ideo tenetur templo offerre statuum saltem argentream; quia tunc in templo non ponebatur statuae nisi aureae, vel argentae, non vero aereae, ut ait JCtus ibid.

10. Q. III. Quid Episcopus exigere possit ab Ecclesiis? R. Ea omnia, quae ei debentur ex lege diceccliana; puta quartam decimarum, & mortuorum cathedralium, seu synodicalium, & subsidium charitativum, de quibus dixi lib. 1. tit. de off. Ord. n. 14.

11. Q. IV. Quibus iuris circa procuraciones? R. 1. procuraciones, seu moderata victualia secundum facultates Ecclesiarum, & Clericorum debentur visitatori; & quidem principaliter Episcopo, si per se visitet; secus alteri nomine illius visitanti; non vero Episcopo servata forma Trid. sess. 24. c. 3. de ref.

2. Si visitator non sit Episcopus, sed vicarius, vel generalis, vel capitularis, vel alius substitutus, sive etiam vicarius Apostolicus, procuratio solvenda est pro medietate tantum Summo Episcopo solvi consuevit, cum non deceat, ut hi incedant cum tanto comitatu, quanto indiget Episcopus, qui majori praesulget dignitate, ut ex pluribus decr. Cong. Conc. relat. a Monacello tom. 3. tit. 2. form. 4. n. 3. & tom. 6. supplem. ad tom. 3. n. 79. & 80. & de vicario capitulari a Theof. Resol. sub die 28. Julii 1708. tom. 9. pag. 152. Reliqua vide in Summaris hoc eodem titulo post cap. Cum venerabilis 21. & Elencho II. num. CXXXVI. & CXXXVII. &c.

Idem dic de Legato Apostolico suam Provinciae visitante, c. 17. 19. 23. 24. h. t. alias nolentes visitatorem procurare, excommunicari possunt, c. 25. eod.

12. II. Licet ex Decreto Innoc. IV. & Greg. X. c. 1. 2. h. t. in 6. Visitator non poterit accipere procuraciones in pecunia, sed solum in victualibus; hodie tamen ex Const. Bonifacii VIII. cap. 3. Felicis eod. permittitur pecuniam accipi loco victualium; non tamen munera, vel procuraciones: alias duplum restitute tenetur c. 23. in fin. h. t.

13. III. Visitator remittere potest procuracionem particularem sibi debitam; non tamen onus procurandi; cum hoc cederet in praedjudicium successorum. Nec regulariter praescribi potest procuracionibus, quae annexae sunt visitationi, cui praescribi nequit extinctio c. 17. & 24. h. t. nisi forsitan praescriptio esset immemorialis, quae aequivaleret privilegio, liberante ab onere procurandi.

14. IV. Ad procuraciones tenentur Ecclesiae, & loca religiosa non exempta, jurisdictioni Episcopi subjecta, dum actu visitantur, etiam si pervenerint ad exemptos, cum transeat cum suo onere, Clem. 1. h. t. non tamen laici, monasteria exempta, & oratoria privata, c. fin. h. t. Forma visitationis praescribitur c. 1. h. t. in 6. In praxi consulenda sunt statuta, & consuetudines cujusque dicecesis.

15. Q. V. Quid iuris circa exactiones profanas, seu seculares? R. 1. Princeps ex justa, & publica causa necessitatis imponere potest suis subditis novas exactiones: ita com. nam subditi secundum proportionem suarum facultatum obligantur ad succurrendum publicis necessitatibus; ergo: cessante autem tali causa, cessare debent exactiones. Harum variae sunt species: tributa, seu census, quae praestantur ex fundis, eorumque fructibus. Tallia, seu collecta, quae ex facultatibus patrimonii praestantur. Vectigalia, quae ex rebus, & mercibus invecitis. Gabelle, seu accessae, quae ex vino, sale, aliisque venalibus rebus dantur. Guidagia, seu pedagia, quae pro securo transitu imponuntur. Capitatio, quae personis, seu capitibus, sine respectu ad eorum bona imponitur. Ne nimium gravamen pauperibus inferatur, regulariter in capitacionibus habenda est ratio facultatum, ut docet Lipsius l. 2. c. 3. alias magna inaequalitas ponitur inter subditos. 2. Princeps in terris suis sine justa causa novas exactiones imponentes, ipso facto incurrit excommunicationem relevatam in casu 5. Bullae Co-

ne: eandem incurunt privati c. 10. h. i. imo de iure civili plectendi sunt perpetuo exilio l. fin. C. veltigal. nov. 3. In casu 18. Bulla Coena excommunicantur, & anathematizantur omnes, qui collectas, decimas, raltias, prestantias, & alia onera Clericis, Prelatis, & aliis personis Ecclesiasticis, ac eorum, & Ecclesiarum, monasteriorum, & aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum bonis, illorumque fructibus, redditibus, & proventus huiusmodi absque Romani Pontificis speciali, & expressa licentia imponunt; & diversis etiam exquisitis modis exigunt; aut sic imposta, etiam a sponte dantibus, & concedentibus recipiunt. Nec non, qui per se, vel alios directe, vel indirecte praedicta facere, exequi, vel procurare non verentur, cuiuscumque sint praesentia etiam imperiali, aut regali privilegio dignitate, aut quavis etiam Pontificali dignitate insigniti &c. Et hanc excommunicationem jubentur Ordinarii per se, vel a suis subditis publicari, donec illi sic exacta restituerint, & de transgressione huiusmodi satisfecerint competenter, Clem. fin. h. r. Sub hac tamen prohibitione non continentur onera realia, quae cum fundis ad Clericos, & Religiosos pervenerunt; sed haec praestanda sunt, sicut antea praestari consueverunt: quia res cum suo onere transit. Plura de his dicentur infra tit. 49. de immuni. Eccl.

TITULUS XL.
De Consecratione Ecclesiae, vel Altaris.

Agitur de hac materia in sexto hoc tit. in Decreto dist. 1. de consecr. & incidenter l. q. 1. & q. 7.

1. Nota, nomine Ecclesiae hic non venire caetum fidelium, sed ipsum materiale templum, cuius consecratio, seu dedicatio est solemnis deputatio ad cultum divinum, interveniente debita materia, & forma a legitimo ministro facta. Originem habet ex veteri testamento: & in lege nova initium sumpsit a tempore Apostolorum; licet quaedam caeremoniae a S. Silvestro Papa, aliique Romanis Pontificibus additae sint.

2. Q. I. Quis, & quo modo consecrare possit Ecclesiam? R. I. Solus Episcopus de iure comm. est ordinarius minister Ecclesiae consecrandae, Canon. 4. d. 68. ubi talis consecratio dicitur esse actus Ordinis Episcopalis; ut proinde ab alio, quam Papa simpliciter Sacerdoti committi non possit. Valide igitur quicumque Episcopus consecrat; licite vero solus Episcopus loci, vel alius eius nomine, c. 2. h. r. secus consecrans sine licentia Ordinarii, est exemptam Ecclesiam, per annum a Missarum celebratione cessabit, Canon. 28. Episcopus 7. q. 1. & ab exercitio Pontificalium ipso iure suspensus est, Trid. Sess. 6. c. 5. de ref. ubi non revocatur privilegium datum Regularibus, ut, si Ordinarius humiliter requisitus, ultra quatuor menses distulerit consecrationem, possunt a quocumque catholico Episcopo facere suas Ecclesias consecrari, quemadmodum concessit Honor. IV. Minoribus. Joannes XII. Camelitis, Paulus III. Societati Jesu, Mirand. Lez. Barbo U. J. Eccl. l. 2. c. 2. n. 33. & alii.

3. R. 2. Ritus consecrandae Ecclesiae servandus est, prout praestabitur in Pontificali Rom. & quamvis licita consecratio non esset, nisi die festivo inter Missarum solemniam Canon. 3. de consecr. d. 1. esset tamen valida die non festivo, & extra Missarum solemniam; neque repetenda, nisi aliquid substantiale omittitur, Canon. 20. & 26. ibid. & c. 6. h. r. In dubio, si nulla probatio saltem ex signis appareat, a Ecclesia consecrata sit, consecranda erit, Canon. 16. de conf. d. 1. ubi ratio additur quoniam non monstratur esse iteratum, quod nescitur factum. Collocatio Reliquiarum, licet sine culpa mortali omitti non possit, non videtur tamen esse de substantia consecrationis; licet tunc sententia; adeoque in praxi sequenda id doceat cum Pia-fec. Azor. & aliis ex Cau. 24. & 26. de conf. d. 1.

4. R. 3. Requisita Ecclesiae consecrandae sunt; 1. Dos sufficiens pro Ecclesiae ministeris, paramentis, & aliis necessariis, cap. 8. hoc tit. & Canon. 9. de consecr. d. 1. exceptis Ecclesiis Regularium, quae ex eorum redditibus conservandae sunt. 2. Causa devotionis, seu cultus divini, non quibus; ut si quis Ecclesiam edificaret eo fine, ut medietas oblationum ad eum pertineret, c. 10. d. 1. de consecr. 3. Ne Episcopus pro con-

secratione aliquid exigat; cum hoc simoniacum esset, Canon. 106. statimimus 1. q. 1. licet moderatum procuracionem recipere possit, c. 10. de Simon. Jejunium pridianum in Episcopo, & patrono ex sola decencia videtur requiri: non vero ex precepto Leonis in epist. ad Diodor.

5. Q. II. Quid juris circa benedictionem Ecclesiae? R. I. Ecclesia auctoritate Episcopi erecta, ex eius commissione per simplicem Sacerdotem benedici potest; cum benedictio non sit alligata Ordini Episcopali, sicut consecratio. Differunt autem haec duo non solum in ritu, & caeremoniis, sed etiam in effectu; quia consecratio inheret parietibus, etique dirutis, perit; e contra benedictio inheret pavimento, & dirutis parietibus, manet; nisi Ecclesia auctoritate Episcopi fuisset destructa, sine spe reedificationis, Silv. Laym.

6. II. Regulares ex privilegio Leonis X. benedicere possunt Ecclesias, Altaria, & caemeteria tantum ad suum usum; quo uti possunt, maxime in casu, quo Ordinarii absunt, vel aegre benedictionem concedere volunt, compend. privil. Minor. & Societ. Jesu v. benedicere.

7. Q. III. An, & a quo consecrari debeat Altare, calix cum patena, campana, & paramenta sacra? R. I. Altare sive fixum, sive portatile, consecrari debet de iure commun. a solo Episcopo; ita ut sine gravissimo sacrilegio non liceat celebrare in altari non consecrato, Canon. 19. 25. 30. 31. de consecr. d. 1. c. 5. hoc tit. Et quamvis Episcopus consecrationem istam, utpote annexam Ordini Episcopali, committere nequeat simpliciter Sacerdoti; id tamen potest Papa, ex cuius privilegio multi Abbates, ut Casinenses, Cistercienses, & alii habitati sunt ad consecranda Altaria pro suis Ecclesiis; & accedente licentia Ordinarii etiam pro alienis; cum Ordinarius non det hanc potestatem, sed tantum restrictionem tollat; sicut Abbati indulgendo, ut alienis subditis concessis minores consecraret. Idem dicendum est de consecratione calicis, & patenae. Praecepto S. Silvestri Altare debet esse lapideum ex uno quadrangulati lapide factum, capax recipiendi calicem cum patena, habens sepulchrum, & sigillum, hoc est, civitatem aliquam, in qua Reliquiae SS. recluduntur, c. 31. de consecr. d. 1.

8. R. 2. Consecratio, & benedictio campanarum ad solum Episcopum de iure spectat: ex privilegio vero ad Abbates, Barb. & alii. Neque suspendi debent in oratoriis privatis, sed in Ecclesiis, & oratoriis publicis, cap. 10. de privil. & una tantum in Ecclesiis Mendicantium, Extravag. un. de off. custod. inc. con. cui iuri praevalat alicui consuetudo contraria.

9. R. 3. Paramenta ad Sacrificium Missae deservientia benedici debent ab Episcopo, Canon. 29. & seq. de conf. d. 1. At ex privilegio Pontifici Praelati regg. in privilegiis communicantes benedicere possunt paramenta ista non tantum pro suis Ecclesiis ex privilegio Leonis X. cui inhiuntur declarationes Sac. Congreg. sed probabiliter etiam pro Ecclesiis alienis ex privilegio Innoc. VIII. Prioribus Ordinis S. Hieronymi concessio, ut docent Rodriq. Reiff. hic n. 52. cum citr. cum in dicto privilegio dicatur, eos posse benedicere corporalia, vestimenta, ceteraque ornamenta Ecclesiastica ad cultum divinum pertinentia tam sui monasterii, quam etiam undecumque sint. Quae sententia firmata est praxi, & consuetudine immemorialis nostrarum regionum; cui proinde non prejudicant declarationes Sac. Congreg. imo nec Bulla Pontificia; nisi speciale mentionem faciant consuetudinis immemorialis, cap. 1. de Constit. in 6.

10. Circa has benedictiones attendendum est sequens generale decretum Sac. Rituum Congreg. confirmatum ab Alex. VII. 27. Septembr. 1659. relat. a Bened. Et XIV. Infirm. Ecclesiast. 21. circa Abbates, aliosque Praelatos usum Pontificalium habentes §. Itaque Ecclesiasticum supellectilem pro servitio duntaxat suarum Ecclesiarum, vel monasteriorum benedicant.

Reliqua Pontificalia extra loca ipsis Abbatibus subiecta, vel pro servitio alienae Ecclesiae, aut in subditis pariter alienos, etiam de licentia Ordinarii exercere non valeant; puta campanarum benedictiones, calicem, & similia, in quibus sacra adhibetur unctio, nec non minorum Ordinum collationes. Ideoque sine speciali indulto pro aliena Ecclesia servitio hac per-

peragere nequeunt; & contrasacientes puniri possunt per censuras in vim ejusdem decreti ab Episcopis tamquam Sedis Apostolicae delegatis. Ceteri vero Praelati regulares usum Pontificalium carcentes, nec pro servitio suarum Ecclesiarum consecrare possunt ea, in quibus adhibetur Sacra unctio, ut ex ejusdem S. Cong. decretis 14. Novembr. 1615. 2. Decembr. 1616. 2. Maii 1619. 21. Martii 1620. 7. Augusti 1921. & 20. Julii 1620. &c.

10. Q. IV. Quibus casibus Ecclesia, vel altare execratur, seu amittit suam consecrationem? R. I. Tunc Ecclesia censetur execrari, dum vel tota diruitur, vel major pars parietum, aut crustorum decidit; etsi intento adit ex eadem materia reedificandi, Canon. 20. d. 1. de consecr. nam destructa forma rei, perit illius consecratio. Nec obstat, quod navis ex iisdem tabulis recomposita eadem numero censetur l. 83. §. 5. ff. de V. O. l. 98. §. 8. ff. de solut. nam Ecclesia quoad consecrationem non comparatur navi, sed domui; licet quoad gubernium, & alios effectus eidem comparetur Canon. 7. d. 40. & Canon. 7. non turbatur 24. q. 3. E contra si minor pars parietum diruatur, non execratur Ecclesia, etiam si successe per minores partes ita repararetur, ut nihil maneret de muris consecratis, cap. 3. h. r. quia pars major consecrata semper trahit ad se partem minorum non consecratam; & sicut moraliter idem exercitio, vel fluvius manet, licet diversi milites, & aquae succedant, ita quoque eadem censetur domus, aut Ecclesia, si successe per partes repararetur; secus autem si tota domus corruat, & reedificetur, l. 10. §. 7. ff. quib. mod. usufr. am. Similiter si Ecclesia minor amplietur, per additionem, dummodo prior formam non amittat, non execratur; decens tamen est, ut pars adita benedicatur.

11. II. Altare execratur per enormem lesionem, seu fracturam, maxime in medio, per fractum sigillum Reliquiarum de consecratione, per remotionem altaris fixi a sua basi, seu structura; cum in his casibus non censetur una, eademque forma permanere: at si fractio sit modica, maxime in cornibus, vel si altare una cum sua basi transferatur, non censetur execrari, c. 3. h. r. Canon. 19. 20. d. 1. de conf.

12. III. Execrato altari, non per hoc execratur Ecclesia; nec e contra, c. 1. h. r. ex quo explicatur Canon. 24. de conf. d. 1. nam utriusque consecratio est principalis, per se stans, & non accessoria. Nec obstat, quod polluto altari fixo, polluitur Ecclesia, & e contra: quia pollutio afficit indivisibiliter totum interius corpus Ecclesiae, & omnia in eo fixa: execratio vero afficit solos parietes, vel ipsum altare.

13. IV. Calix, vel patena tunc censetur execrari, dum notabiliter frangitur, vel formam suam amittit; ut si pes, non rotas, avellatur a cuppa. Et quamvis probabilior, & securior sententia doceat, calicem per interitum deaurationem execrari, ut opus sit nova consecratione; tamen opposita sententia Durandi, Coninck, Laym. Engl. & aliorum valde probabilis est, & in praxi tuta; quia totus calix consecratus trahit ad se superficiem de novo inductam. Vide dicta lib. 1. tit. 6.

14. Q. V. Quibus casibus Ecclesia polluitur? R. Quinque seqq. 1. Sepultura infidelis. 2. Sepultura fidelis excommunicati vitandi, ut dixi tit. de sepult. 3. Injusto homicidio voluntario, dummodo in Ecclesia inflicium sit vulnus lethale; etsi moris alibi sequatur, Canon. 19. de conf. d. 1. c. 4. h. r. 4. Gravi vulnere inflicto cum sanguinis effusione copulativo, ita ut nec grave vulnus sine sanguinis effusione, nec sanguinis effusio sine gravi vulnere sufficiat, Canon. 20. de conf. d. 1. & c. fin. h. r. c. un. ed. in 6. ac proinde requiritur percussio mortaliter peccaminosa, ex qua sanguinis effusio sequatur, §. Fornicatorum, vel alia voluntaria feminis humani effusione intra ipsum corpus Ecclesiae facta; modo sit notoria notorie facti, aut juris, cit. Canon. 20. & c. un. h. r. in 6. & c. 5. de adult. His iisdem modis polluitur caemeterium; cum hoc discrimine, quod polluta Ecclesia, censetur pollutum caemeterium, tanquam accessorium, non e contra. Quosdam duo caemeteria divisa sita pariete, uno polluto, alterum non polluitur; nisi forsan pollutio accederet in porta, quae utriusque caemeterii causa aperta est.

15. R. 2. Effectus violatae Ecclesiae, & caemeterii

est, quod in illa divina celebrari non possint, nec in isto cadavera fidelium sepeliri, donec reconcilientur, nisi in casu necessitatis pro viatico; tunc enim sacerdos in Ecclesia violata, si alia non adesset, celebrare possit, Canon. xi. & xxi. de conf. dist. 1. de consensu tamen Ep. S. D. p. 3. q. 83. art. 3. ad 2. Si sacerdos celebrante, violatur Ecclesia ante Canonem, dimittatur missa, si post Canonem, non dimittatur, Rubr. miss. rit. de defet. in minister. Ceterum si quis celebraret in Ecclesia polluta, vel sepeliret in caemeterio, graviter peccaret, & arbitrio Ordinarii puniri posset sed non incurreret censuram, vel irregularitatem, cum id nullo iure statuatur.

16. Q. VI. Quomodo Ecclesia reconsecranda, aut reconcilianda sit? R. 1. Si Ecclesia execrata fuit, non aliter consecrationem recuperat, nisi ritu ordinario, quo Ecclesiae consecrantur. 2. Si Ecclesia consecrata polluta fuit, de iure comm. reconcilianda est per Episcopum, & non per simplicem sacerdotem, c. 4. q. 1. r. nisi Papa ei committeret hanc reconciliationem. Ritus huius reconciliationis est, quod Ecclesia aspergatur aqua cum vino, & cinere, & sale juxta Pontif. Rom. benedicta per Episcopum. 3. Si Ecclesia benedicta polluta fuit, per simplicem sacerdotem reconciliari potest asperione aquae lustralis, etiam licentia Episcopi non expectata, ut comm. tenet ex c. fin. h. r. ibi: aqua proutus exorcizata lavetur, ne divina laudis organa suspendantur. 4. Regulares in privilegiis communicantes ex privilegio Leonis X. Minoribus concessio reconciliari possunt Ecclesias pollutas etiam consecratas, aqua per ipsosmet benedicta, si distent ab Episcopo duobus diebus, seu octo, vel decem leucis germanicis; vel si Episcopus est absens, aut sedes vacet: secus si Episcopus tam procul non distet, aqua per ipsum benedici debet, Barbof. Rodriq. Engl. Reiff. n. 27. & alii Comp. priv. Min. v. benedicere & Societ. Jesu v. Ecclesia. 5. Sola celebratione missae Ecclesia violata non reconciliatur, ut communis tenet ex c. 4. & 9. h. r. alias frustra talis forma huius reconciliationis praescriberetur. Oppositam tenent Saa, & de Castro ex Canon. 24. de conf. d. 1. sed Canon iste non agit de Ecclesiae pollute reconciliatione, sed declarat, quando Ecclesia execrata consecranda sit. Ceterum, si quae expense fiant in hac reconciliatione, eas praestare debet, qui Ecclesiam violavit.

TITULUS XLI.

De celebratione Missarum, & Sacramento Eucharistiae, & Divino Officio.

Agitur de hac materia in Clementinis & Extrav. comm. h. r. in Decreto dist. 2. de consecr. & Canon. 13. cum seqq. d. 5. de conf. in Tridentino sess. 13. de SS. Euchar. sess. 21. de Communionem, sess. 22. de Sacrificio Missae, cum subjuncto decr. de observandis, & evit. in celebr. Missae, sess. 25. c. 4. de refer.

Plena huius tituli doctrina haurienda est ex theologia, praesertim morali: ex tractatu de SS. Eucharistiae Sacramento: de ritibus, & caeremoniis in eius celebratione, & tract. de horis Canonicis, aliisque divinis officiis in Ecclesia fieri solitis. Hic ea solum, quae forum Can. concernunt, breviter resolvam.

1. Q. I. In quo loco missa celebrari possit? R. 1. In Ecclesia, & oratorii publica auctoritate Ordinarii deputatis, consecratis, vel saltem benedictis in ordine ad cultum divinum, Canon. 11. de conf. d. 1. ubi subditur: satius ergo est, missam non cantare, aut non audire, quam in illis locis, ubi fieri non oportet, nisi pro summa coningat necessitate, & Trid. sess. 22. in decr. de obser. in celebr. miss. v. neve pariantur privatis in amibus &c. Casus necessitatis est extra hoc preceptum, Canon. 1. d. 1. de conf. ibi: absque magna necessitate: atque ita licet extra Ecclesiam missam facere tempore pestis, belli, persecutionum, in longa navigatione, vel peregrinatione per loca infidelium, in magno concursu populi, quem Ecclesia capere non potest, vel si Ecclesia sit diruta Canon. 30. de conf. d. 1. An vero infamitas personae, praesertim nobilis, sit causa sufficiens, ut in eius domo, vel camera missa celebrari possit, saltem de licentia Episcopi, dubium est inter DD. propter decretum Clementinum, de quo mox

2. R. 2.